

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ІСТОРІЯ

УДК 614.23.001:371.712

**О.А. Глазунов, д.мед.н., В.І. Фесенко, к.м.н.,
С.В. Степанова, к.м.н., Т. В. *Дієва, д. мед. н.**

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України»
*Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України»

СУЧАСНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРЯ – БЕЗПЕРЕРВНА МЕДИЧНА ОСВІТА

Медична освіта в Україні є невід'ємною частиною національної системи освіти і охорони здоров'я. Першим етапом в підготовці кваліфікованого фахівця є спеціалізація (інтернатура). Для реалізації такої підготовки необхідно виконання плану і програми інтернатури, мета якої є вдосконалення практичної і теоретичної підготовки лікаря інтерна.

Однак для медичної спеціальності важливо не тільки університетська освіта, а й постійне підвищення професійного рівня вже працюючих лікарів. Нова постанова КМУ, ініційована Міністерством охорони здоров'я від 28 березня 2018 року, змінює систему навчання і створює передумови для комплексної системи безперервного професійного розвитку. З причини того, що в умовах реформування післядипломної освіти державним установам, а саме інститутам і кафедрам післядипломної освіти прийдеється конкурувати з комерційними організаціями, що пропонують різні варіанти курсів, семінарів, конференцій то що, слід вчасно прийняти до уваги потреби практикуючих лікарів, розробляти тематичні короткотривалі цикли, щоб задовільнились вимоги сучасної медичної практики.

Післядипломна освіта, має бути доступною для всіх, безперервною, відповідати потребам охорони здоров'я, конкурентоспроможною, заснованою на сучасних технологіях, з акцентом на самостійність.

Ключові слова: медична освіта, післядипломна освіта, пошук інноваційних форм і методів навчання.

**О.А. Глазунов, В.І. Фесенко, С.В. Степанова,
*Т. В. Дієва**

Государственное учреждение «Днепропетровская медицинская академия Министерства здравоохранения Украины»

*Государственное учреждение «Институт стоматологии и челюстно-лицевой хирургии Национальной академии медицинских наук Украины»

СОВРЕМЕННАЯ ПОДГОТОВКА ВРАЧА – НЕПРЕРЫВНОЕ МЕДИЦИНСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Медицинское образование в Украине является неотъемлемой частью национальной системы образования

и здравоохранения. Первым этапом в подготовке квалифицированного специалиста является специализация (интернатура). Для реализации такой подготовки необходимо выполнение плана и программы интернатуры, целью которой является совершенствование практической и теоретической подготовки врача интерна.

Однако для медицинской специальности важно не только университетское образование, но и постоянное повышение профессионального уровня уже работающих врачей. Новое постановление КМУ, инициированное Минздравом от 28 марта 2018года, меняет систему обучения и создает предпосылки для комплексной системы непрерывного профессионального образования. В виду того, что в условиях реформирования последипломного образования государственным учреждениям, а именно институтам и кафедрам последипломного образования придется конкурировать с коммерческими организациями, предлагающими различные варианты курсов, семинаров и конференций следует своевременно принять во внимание потребности практикующих врачей, разрабатывать краткосрочные тематические циклы, чтобы удовлетворить требованию современной медицинской практики.

Ключевые слова: медицинское образование, последипломное образование, поиск инновационных форм и методов обучения.

**О.А. Glazunov, V.I. Fesenko, S.V. Stepanova,
*T. V. Dyjeva**

State University «Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Healthcare of Ukraine»

*State Establishment «The Institute of Stomatology and Maxillo-Facial Surgery National Academy of Medical Science of Ukraine»

MODERN TRAINING OF A DOCTOR – UNLIMITED MEDICAL EDUCATION

ABSTRACT

Medical education in Ukraine is an integral part of the national education and health care system. The training and development of a qualified specialist begins with a medical internship. The purpose of the internship is to improve the practical and theoretical training of the medical intern. The main direction of postgraduate education, especially at the stage of specialization (internship), is the search for innovative forms and teaching methods aimed at improving the quality of training and self-improvement of students.

For a medical specialty it's important to both have a university degree and constantly increase the professional level of practicing doctors. The new decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine initiated by the Ministry of Health 28.03. 2018 changes the training system and creates

© Глазунов О. А., Фесенко В. І., Степанова С. В., Дієва Т. В., 2018.

prerequisites for an integrated system of continuous professional education. With this change, government institutes and departments of postgraduate education will have to compete with commercial organizations which offering various courses, seminars, and conferences. The government institutions have to consider the needs of practitioners and develop short-term continuous professional development programs to meet the requirements of modern medical practice.

Keywords: *medical education, postgraduate education, the search for innovative forms and teaching methods.*

Вступ. Після прийняття Болонського процесу, Україна реформувала свою систему освіти, адаптувавши її таким чином до стандартів Європейського Союзу. Медична освіта в Україні є невід'ємною частиною національної системи освіти і охорони здоров'я. Освітній потенціал дозволив увійти Україні в число країн в сфері міжнародної освіти, де є актуальний попит на здобуття вищої освіти в Україні громадянами інших держав.

Першим етапом в підготовці кваліфікованого фахівця є спеціалізація (інтернатура). Для реалізації такої підготовки необхідно виконання плану і програми інтернатури, мета якої є вдосконалення практичної і теоретичної підготовки лікаря интерна. Основний напрямок післядипломної освіти особливо на етапі спеціалізації (інтернатури) – пошук інноваційних форм і методів навчання, спрямованих на підвищення якості підготовки фахівців і самовдосконалення учнів [1, 5]. Одними з них є інтерактивні методи навчання - це, перш за все, нові форми, методи і засоби навчання, які спонукають до активної розумової і практичної діяльності в процесі оволодіння навчальним матеріалом. Використання такої системи методів спрямовано головним чином не на викладання викладачем готових знань, їх запам'ятовування та відтворення, а на самостійне оволодіння знаннями і вміннями в процесі активної розумової і практичної діяльності [4].

Професійна освіта, своєю головною метою ставить реалізацію професійної практичної складової розвитку особистості. І тут найважливіша роль належить компетентності викладача. Лікарем стають, переймаючи досвід і беручи знання у сильних вчителів. Тобто хороші лікарі будуть там, де є сильна медична школа.

Однак для медичної спеціальності важливо не тільки університетська освіта, а й постійне підвищення професійного рівня вже працюючих лікарів. До сих пір ця вимога забезпечувалась системою підвищення кваліфікації у вигляді циклів тематичного удосконалення та передатестаційних циклів в закладах післядипломної освіти.

При цьому в останні роки постійно піднімається питання про необхідність реформування

безперервної медичної освіти (БМО). Це питання обумовлюється тим, яким чином освітній процес може стати активним, інтенсивним, різноманітним, ефективним, але при цьому в меншій мірі бути відірваним від практичної діяльності.

Нова постанова КМУ, ініційована Міністерством охорони здоров'я від 28 березня 2018 року №302, змінює систему навчання і створює передумови для комплексної системи безперервного професійного розвитку. Цією постановою визначаються основи безперервного професійного розвитку спеціалістів в сфері охорони здоров'я. Безперервний професійний розвиток це безперервний процес навчання та вдосконалення професійної компетенції спеціалістів після отримання вищої освіти в сфері охорони здоров'я та післядипломного навчання в інтернатурі, що дозволяє спеціалісту підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності. Встановлюється вимога безперервного вдосконалення: лікар повинен вчитися щороку, але де це робити і які саме навички вдосконалювати, вирішує він особисто. На заміну моделі державного замовлення, який розподіляється між окремими закладами післядипломної освіти, планується ввести модель, згідно з якою держава буде виділяти певну суму на підвищення кваліфікації кожного лікаря, а вже лікар спільно з роботодавцем буде вибирати, де і як саме підвищувати свій професійний рівень [6].

Відповідно до нової моделі, повинна відбутися демонополізація освіти. Тепер вибір місця або організації переходить до лікаря: участь в професійних семінарах і конференціях, онлайн-курси, майстер-класи, що проводять як вітчизняні фахівці так і міжнародні організації та професійні асоціації. Лікарі матимуть можливість вибирати курси і тематику, які цікавлять саме їх, підбирати зручний для себе час. Для ведення належної практики протягом усього свого професійного життя лікарям необхідно відповідати сучасному рівню шляхом постійних занять в будь-якому напрямку безперервної медичної освіти (БМО).

Фундаментальні нововведення змінюють медичні поняття і методи, і представникам медичної професії необхідно через адекватне БМО завоювати ці нововведення. Мотивація до БМО для окремого лікаря обумовлена трьома основними факторами: професійним прагненням до забезпечення оптимальної турботи про кожного пацієнта; зобов'язанням враховувати вимоги роботодавців і суспільства; необхідністю зберігати в собі почуття задоволення, що отримується від роботи [2].

З причини того, що в умовах реформування післядипломної освіти державним установам, а

саме інститутам і кафедрам післядипломної освіти прийдеться конкурувати з комерційними організаціями, що пропонують різні варіанти курсів, семінарів, конференцій тощо, слід вчасно прийняти до уваги потреби практикуючих лікарів, розробляти тематичні короткотривалі цикли, щоб задовільнилися вимоги сучасної медичної практики.

В вище зазначеній Постанові визначенні положення, де використовуються основні поняття:

- бал безперервного професійного розвитку – одиниця виміру навчального навантаження здобувача навчання;

- особисте освітнє портфоліо – сукупність задокументованих відомостей щодо персональних досягнень, проходження періодів підвищення кваліфікації, неформальної та інформальної освіти фахівців у сфері охорони здоров'я у процесі безперервного професійного розвитку.

Дані основні положення дозволяють пройти атестацію фахівця у сфері охорони здоров'я у порядку, затвердженому МОЗ.

Враховуючі вимоги до заходів безперервного професійного розвитку, що встановлені Постановою, а саме всі лікарі мають підтверджувати щорічно отримання 50 балів. Виходячи з критеріїв нарахування балів, 50 балів на рік можна отримати за рахунок підвищення кваліфікації на циклах удосконалення в закладах (на факультетах) післядипломної освіти, в тому числі за змішаною (денною та дистанційною) формою освіти. Так при проходженні курсів тривалістю 1 тиждень лікар отримує 20 балів, а 2 тижні – 30 балів [7].

На кафедрі стоматології ФПО ДЗ «ДМА МОЗУ» до навчально-виробничого плану, поряд з передатестаційними циклами та тематичними циклами удосконалення тривалістю 1 місяць, вже внесені 2 тижневі цикли та короткотривалі цикли на 8-16 годин (що дозволять отримувати 8 та 10 балів відповідно). Також розроблені та підготовлені для впровадження на наступні роки 18 циклів тривалістю 1 та 2 тижні за визначеними конкретними темами та розділами стоматології. Такі цикли деталізують вивчення окремих питань стоматології, дозволяють відпрацювати, відшліфувати окремі практичні навички, що постійно виникають в сучасній стрімко прогресуючій стоматології. Це поліпшує мотивацію до професійного удосконалення досвідчених спеціалістів, бо вони мають можливість вибрати, ті цикли де бачать недостатній рівень своєї підготовки, або більш конкретизувати свої знання та вміння.

У цьому ж напрямку на кафедрі «працюють» і такі широко використовувані методи викладання як застосування комп'ютерних та аудіовізуа-

льних технологій. Відвідуючи сайт кафедри лікарі-стоматологи мають змогу поповнити свій теоретичний багаж завдяки розміщенню на ньому лекційного матеріалу в вигляді мультимедійних фільмів-лекцій. Також на допомогу лікарям стоматологам приходять створення співробітниками кафедри інформаційно-освітнього середовища, яке включає навчальні посібники друковані та на електронних носіях.

Також, на кафедрі працюють над розробкою та впровадженням системи дистанційної освіти, що в теперішній час затребувана лікарями-стоматологами та іншими спеціалістами.

Застосування сучасних методів підготовки медичних кадрів надає своєрідний динамізм процесу навчання і підвищує його якість, так як сучасна медична освіта, має бути доступною для всіх, безперервна, відповідати потребам охорони здоров'я, конкурентоспроможною, заснованою на сучасних технологіях, з акцентом на самостійність [3, 8].

Список літератури

1. **Дичківська І.М.** Інноваційні педагогічні технології: підручник / Дичківська І.М. – 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 21 с.
2. **Вартанян Ф. Е.** Развитие медицинского образования на современном этапе / Ф.Е. Вартанян // Аккредитация в образовании. – 2009. – № 3(103). – <https://is.gd/eaMZuA>.
3. **Волосовець Т. М.** Сучасні вимоги до системи підготовки та підвищення кваліфікації лікарів стоматологів / Т.М. Волосовець // AML. – 2014. – №1. – С. 53-58.
4. **Мельникова І. Ю.** Особенности медицинского образования и роль преподавателя вуза в образовательном процессе на современном этапе / И. Ю. Мельникова, М. Г. Романцов // Международный журнал экспериментального образования. – 2013. – № 11-2. – С. 47-52.
5. **Подковко Х. В.** Компетенції як складові компоненти розробки національної рамки кваліфікацій / Х. В. Подковко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 90. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧПУ. – 2011. – №90. – С. 168-170.
6. **Совсун І.** Реформа медицинского образования — это критически важно» / Совсун Инна, Александр Линчевский – ZN/UA № 1191 – 2018. 28 апреля-11 мая.
7. Удосконалення навчального процесу під час післядипломної підготовки лікарів-педіатрів / За ред. О.П.Волосовець, С.П. Кривопустова, О.Л. Дзюба та ін. // Матеріали IV конгресу педіатрів України «Сучасні проблеми клінічної педіатрії». – К., – 2007. – С. 18.
8. Донецкий национальный медицинский университет им. М. Горького. Об опыте обучения педиатров в интернатуре / Н.В. Нагорная, М.П. Лимаренко, Г.И. Баешко, В.Н. Соколов // Здоров'я дитини. – №3. – 2008. <https://is.gd/7Yp3Rw>.

REFERENCES

1. **Dychkivska I.M.** *Innovacijni pedagogichni tehnologii: pidruchnyk – 2-ge vyd., dopovn* [Innovative pedagogical technologies: textbook. – 2nd edition, addition] – K. Akademydav, 2012. P. 21
2. **Vartanyan F.E.** Development of medical education at the present stage. Akkreditacija v obrazovanii. 2009;3(103). <https://is.gd/eaMZuA>.

3. **Volosovets T.M.** Modern requirements for the system of training and advanced training of dentists. *ALM*. 2014;1:53-58.

4. **Melnikova I.Yu., Romantsov M.G.** Features of medical education and the role of the university teacher in the educational process at present time. *Mezhdunarodnyj zhurnal jeksperimental'nogo obrazovaniya*. 2013;11-2:47-52.

5. **Podkovko Kh.V.** Competences as components of the development of a national qualifications framework. *Visnyk Chernigiv'skogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T.G. Shevchenka. Vypusk 90. Serija: pedagogichni nauky.-Chernigiv: ChPNU*. 2011;90:168-170.

6. **Sovsun I., Lyncevs'kyi O.** *Reforma medicinskogo obrazovaniya — jeto kriticheski vazhno* [Medical education re-

form is critically important ZN/UA] No. 1191, April 28th – May 11th. 2018.

7. **Volosovets O.P., Kryvopustova S.P., Dzyuba O.L. et al.** Improvement of the educational process during postgraduate training of pediatricians. Materials of the IV congress of pediatricians Ukraine “Modern problems of clinical pediatrics”-K.;2007:18.

8. **Nagorna N.V., Lymarenko M.P., Baeshko G.I., Sokolov V.N.** Donetsk National Medical University named M. Gorky. On experience of education of pediatricians in internship. *Zdorov'ja dytyny*. 2008;3: <https://is.gd/7Yp3Rw>.

Надійшла 15.11.18

